

Književnost

Joža Lovrenčič: Sholar iz Trente. Ep iz XVI. stoletja. Jugoslovanska knjigarna. Ljubljana 1939.

Ni redka, čeprav v vseh mogočih variantah med evropskimi narodi zgodba o Faustu, ki je nastala v času, ko je humanizem omajal trdno vero v dogme in so se ostrine tega preloma večale vse do Lutrovega nastopa, ko so prešle iz duhovnega območja v vojaška obračunavanja in še dalje. Osnovna misel vseh teh variant pa je ista. Človek, ki se oddalji svojemu Bogu in ga vse mogoče življenjske prilike vržejo vragu v naročje, in potem prebuditev vesti in človeški boj, iztrgati se iz tega oklepa. V tej navidez zelo preprosti zgodbi pa je zajeta vsa širina vsega človeškega mišljenja in čustvovanja. Tu sta oba skrajna mejnika, med tema dvema niha človek v svojem nemiru, odkar mu je zli duh v raju obljubil, da bo spoznal vse dobro in slabo in bo kakor bog. Mnogo se je o tej snovi že pisalo in razpravljalo, mnogi so se že lotili — čeprav diletantsko — njene obdelave, v Goethejevem času je ta snov visela tako rekoč v zraku in je samo čakala na človeka, ki bo zgodbo očistil vsemogoče šare in navlake in bo v njenem širokem okviru znal povedati vse o človeškovem peklu in nebu. V Goetheju je ta snov našla najglobljega in najspretnjšega oblikovalca, tako da je nastal iz tega močan prerez človeškega nemira in iskanja, dasi tudi Goethe še daleč ni izčrpal vse tiste osnovne elementarnosti, ki jo fabula vsebuje, in je v zgodbo pritisnil marsikako mašilo.

Tudi pri nas so nekateri že pisali in razmišljali o tej naši varianti, ki je, to si upam vedno in povsod pribiti, v polni meri vredna oblikovanja. Toda Lovrenčič ni iz nje ustvaril napete duhovne drame, ki bi človeka zgrabila in ga osupnila, kot če mu kdo zašepeče na uho njegove skrivnosti, o katerih je bil prepričan, da ve zanje le on sam. Lovrenčič je iz tega naredil

zanimivo zgodbo o slovenskem kmečkem študentu, ki mu rojenice pri rojstvu pojo:

Tvoje življenje
bodi lepó,
tvoje življenje
bodi težkó,
kakor nikomur
ni še biló.

Zato pa Ivančka — poznejšega Joannesa — že od rojstva spremljajo čudni dogodki. Gre v kloštrsko šolo, zaljubi se v lepo Jelvico iz Devina. Odide v Padovo, se v počitnicah vrne nazaj v Devin, kjer seveda oče brani, da bi se Jelvica poročila z ubogim študentom, in ji vsiljuje bogatega Ghibellina. Grajskemu patru pomaga v knjižnici, se zopet napoti v Padovo, a medtem izbruhne vojna med Benetkami in Habsburžani, njihovo ladjo ujamejo, nje pa vržejo v znane benečanske ječe, kjer dolgo trpe, dokler se ne rešijo s pomočjo večnega popotnika Ahasverja, ki večkrat križa Joannesovo življenjsko pot. Joannes pa se v stiski proda na trgu vragu-kockarju, zopet gre v Padovo, zopet domov, kjer ga pa ne sprejmejo, ker ni postal duhovnik. Jelvica ga je čakala; ker pa jo je oče le pretrdo silil, da naj se poroči z Ghibellinom, se utopi. Joannes pa nastopi spokorno pot na Skalnico prosit Marijo, da bi rešila njegovo dušo. In res ga reši materina molitev, ker »molitev materina je močnejša kot peklo«.

K temu še devet poglavij *Kronike Trente*, ki poje o raznih trentarskih dogodkih, zlasti o trentarskih fužinah, o Joannesovem skritem in svetem življenju in o njegovi srečni materi.

V vsi to zgodbo je Lovrenčič vnesel vse polno opisov takratnega življenja, prešernega študentovskega veseljačenja, njihovega klatenja po deželi in gostovanja po gradovih. Svojsko barvo pa daje vsemu temu še mitologija, ki je je poln kobariški kot in ki jo je znal Lovrenčič spretno porabiti in povedati v prijetni obliki narodne pesmi. Vse delo, ki bo gotovo našlo pri gimnazijski mladini mnogo hvaležnih bralcev, je postavljeno v vsebini in obliki na narodno pesem, ter zato motijo koga razne pesniške licence, ki se tičejo muzike jezika, čistosti rim — ki pa so večkrat namenoma samo aliteracije in asonance — in pravilnost naglasa, v katerem je ohranjen kolorit gornje soške doline. Sicer pa to ne velja samo za Lovrenčiča, na tej bolezni boleljajo vsi naši pesniki z italijanske strani našega naroda.

Tone Čokan.

Emanuel Kolman: V svetlobah in sencah. Pesmi. 1939. Založila knjigo-veznica Ivan Avguštin, Jesenice na Gor. Str. 71.

Emanuel Kolman, mlad, ambiciozen fant, katerega ime smo v zadnjih letih pogosto srečavali v naših revijah in časnikih, se je spomladi »V svetlobah in sencah« predstavil našemu literarnemu občinstvu. Morda je bil ta njegov nastop res nekoliko prezgoden in bi avtor sam svojo zbirko, če bi jo pustil še nekaj časa v rokopisu, najbrž temeljito prečistil. To vsaj lahko sklepamo po njegovih zadnjih pesmih v revijah, v katerih je napravil močan korak naprej.

Tako pa v pričujoči zbirki človek ne najde vsega tistega, kar bi morda pričakoval. Če je prava in dobra pesem res tista, ki človeka zgrabi, da se ob